

висимостъ се извоюва съ саможертви, той е искалъ да кръсти народа съ огънь и мечъ, защото само чрезъ героични подвизи ще огръе свобода надъ хубавата българска земя, която той рисува като дивенъ рай. . . „По-добре смъртъ, отколкото недостойно живуване!“

И надъ смълчанитѣ простори се очертава „славна бждещностъ“, почватъ „хайдушки горски боюве“, върху зелени знамена блѣсватъ чуднитѣ думи „свобода или смъртъ“.

Изъ духа на Раковски излита духътъ на Хаджи Димитъръ. Роденъ въ Сливенъ, растналъ въ немирство и вражда къмъ поганци, Хаджията непрекъснато живѣе съ жажда за свобода. Още въ юношество у него се развива интересна за времето индивидуалностъ: съ накривенъ калпакъ подминава заптиетата, окото му не трепва отъ кръвъ, когато буйствува, а въ омразата си е като хала—безстрашенъ и храбъръ съ „мжжка сила“, както Ботевъ го нарича въ безсмъртната си балада. И, когато на 1860 година се втурва изъ Старопланина, волята му узрѣва за подвигъ, и той е страшило за турцитѣ. Истинско таинство надъ душата му обаче извършва Раковски следъ 1862 година. . .

Разказватъ, споредъ ромънски източникъ, следното:

Стъпили на българска земя, Караджата и Хаджията биватъ изненадани отъ потера. Воеводитѣ и четницитѣ виждатъ, че сж обградени, и че боятъ трѣбва да се води съ умение. Караджата дава планъ: една часть отъ четата да отвлѣче вниманието на противника, а другата часть да се промъкне изъ гората и да се изтегли. Хаджи Димитъръ решава:

— Караджата ще вземе момчетата и ще ги спаси, а той ще остане съ десетина души да се бие.

Този разговоръ между двамата легендарни герои рисува безпогрѣшно мжжкото сърдце на Хаджи Димитъръ, готовъ да умре за Родината. И ние трѣпнемъ предъ вечичието на душата му, разбираме безстрашието му и вникваме въ съкровеното, което той ни е оставилъ: свободата иска жертви. По-късно той осъществява своя блѣнъ за смъртъ; въ името на свободата епичниятъ му огненъ пжтъ свършва на Бузлуджа. Тамъ свършва животътъ и почва легендата. Върху жертвеника на борбата изгарятъ смѣли юнаци, показали какъ се мре за отечеството и какъ се воюва за вѣченъ животъ. Мистичниятъ блѣнъ за смъртъ се превръща на Бузлуджа въ кърваво видение и въ битие на вѣчността: „Живъ е той, живъ е!“